

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

M. H. Keijf.
's-Gravenhage, 16 februari 1962.

No. : 629.570

Bijl. : 1

Betr. : Niet-communistische
vredesactiviteiten.

VERTROUWELIJK

Met ons schrijven dd. 31 december 1959 nr. 520.472 (voor sommige verbindingen schrijven dd. 18 februari 1960 onder gelijk nummer) werd een overzicht gegeven van structuur en doeleinden van enkele niet-extremistische groeperingen.

O.m. werden daarin behandeld enkele groeperingen, wier activiteit momenteel voornamelijk gericht is tegen het vervaardigen, in voorraad hebben, beproeven en gebruiken van kernwapens.

Aangezien mag worden aangenomen dat degenen, die in Nederland daartegen ageren, zich daarbij de ontwikkeling in Engeland mede ten voorbeeld hebben gesteld, is deze in het hierbij gevoegde overzicht mede in grote trekken weergegeven.

Te verwachten valt dat de hiervoor genoemde activiteiten in het lopende jaar zullen worden geïntensiveerd, reden waarom het opportuun werd geacht reeds thans daarop de aandacht te vestigen.

HET HOOFD VAN DE DIENST

E. Vrieze
Dr. E. Vrieze

Aan:

Alle Verbindingen

VERTROUWELIJK

NIET-COMMUNISTISCHE VREDESACTIVITEITENAnti - Kernwapendemonstraties

Los van de vredesactiviteit van de communisten, voor wie de leus "vrede" slechts een middel is ter bereiking van hun eigen doeleinden, bestaan hier te lande verscheidene groeperingen die niet uit opportunistische overwegingen, doch op grond van godsdienstige of ethische motieven ijveren voor de vrede.

Dit zijn o.a. de radicaal-pacifistische Algemene Nederlandse Vredesactie (ANVA), de vredesbeweging "De Derde Weg", de Geloofsgemeenschap van Christen anti-militaristen "Kerk en Vrede", de Stichting Anti-Atoombom Actie (AAA), de Doopsgezinde Vredesgroep en de Onafhankelijke Vredesliga.

De twee eerstgenoemde organisaties werken incidenteel in landelijk verband samen in de in 1954 opgerichte "Onafhankelijke Contactcommissie voor Vredeswerk (OCV)", zich ten doel stellende: het coördineren van de diverse vredeskrachten in Nederland, met uitzondering van de communistische.

In het OCV-verband zijn mede opgenomen: de Federatie van Vrije Socialisten (FVS), het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties (OVV), het Genootschap der Vrienden (Quakers), de Vrijdenkersvereniging "De Vrije Gedachte", de Werkgroep van Anti-militaristische Studenten (WAS) en de Internationale Vrouwenorganisatie voor Vrede en Vrijheid (IVOVV).

De werkwijze van de meeste dezer organisaties met betrekking tot het vredeswerk was over het algemeen, tot 1961, op dezelfde leest geschoeid, d.w.z. dat zij hun ideeën uitdroegen in hun organen, voorzover zij daarover beschikten, d.m.v. pamfletten en in openbare of besloten bijeenkomsten.

In 1961 kwam hierin echter een grote verandering. Nadat in juli van het daaraan voorafgaande jaar de PSP voor het Ministerie van Defensie een zitdemonstratie had gehouden tegen de Nieuw-Guinea-politiek van de Regering, gaf 1961 het beeld te zien van een reeks openbare massademonstraties en protestmarsen, voornamelijk gericht tegen de atoombewapening.

Mogelijk hebben de organisatoren hiervan zich de bekende Aldermaston- en soortgelijke marsen in Engeland ten voorbeeld gesteld.

Als eerste grote demonstratie valt te vermelden een op 1 januari

1961, onder auspiciën van de OCV gehouden vredesmars door Amsterdam met ± 800 deelnemers.

Behalve de bij de OCV aangesloten groeperingen werkten aan de uitvoering hiervan mede "Kerk en Vrede", de Stichting AAA, "Socialistische Jeugd van Nederland (SJ)" en de PSP, tot welke partij alle leden van het voorbereidend comité behoorden.

Onder de deelnemers aan de mars bevonden zich mede enkele voor-
aanstaande SWP figuren.

Van CPN-zijde werd de demonstratie doodgezwegen; de Tass-correspondent hier te lande berichtte erover en in de Sowjetpers werd de mars gekenschetst als uitgaande van de PSP.

Het Comité 1961 voor de Vrede

Het succes van deze eerste demonstratie leidde tot de oprichting van het "Comité 1961 voor de Vrede", bestaande uit aanhangers van een aantal der hiervoor genoemde organisaties. Ook de SWP zegde zijn medewerking toe.

Genoemd comité organiseerde op Tweede paasdag 1961 demonstratieve vredesmarsen in Amersfoort, Utrecht en Amsterdam, bedoeld als een protest tegen het opslaan van kernwapens in Nederland en tegen de atoombewapening in het Oostelijke en het Westelijke kamp. Na afloop volgde een slotbijeenkomst van de ± 1600 deelnemers uit de genoemde drie gemeenten in Krasnapolsky in Amsterdam.

De plannen voor deze actie vonden een gunstig onthaal in het SWP-orgaan "De Brug", dat zijn lezers opriep eraan deel te nemen, zulks in tegenstelling tot het CPN-blad "De Waarheid", dat wist te vertellen dat de demonstratie beperkt was gebleven tot anti-communisten en vijanden van de CPN.

Van nog grotere omvang was de op 25 oktober te Amsterdam gehouden protestactie tegen kernproeven in het algemeen en tegen de kort tevoren plaats gehad hebbende explosie van de Russische 50 megatonbom in het bijzonder, waaraan ± 3000 personen deelnamen. Dit protest ging uit van de "Actie Jeugd voor de Vrede", onder auspiciën van het "Comité 1961 voor de Vrede", dat tevens een op 11 november in de RAI te Amsterdam gehouden demonstratie organiseerde. Voor de ongeveer 2000 daar aanwezigen - waaronder veel jongeren - sprak o.m. een Labourlid van het Engelse Lagerhuis.

Op Nieuwjaarsdag 1962 organiseerde het "Comité 1962 (voordien 1961) voor de Vrede "anti-atoombommarsen in Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn en Groningen. Bij de marsen werden, zoals gebruikelijk, spandoeken en borden met leuzen meegevoerd. Alleen in Amsterdam werden enkele leuzen door de Burgemeester verboden. In daarna gehouden bijeenkomsten, bijgewoond door respectievelijk ongeveer 1400, 700, 250 en 350 personen, werd nog door verschillende sprekers het woord gevoerd.

Doelstellingen en organisatie van het Comité 1962 voor de Vrede

Grondslag is: actie voeren tegen het vervaardigen, in voorraad houden, beproeven en gebruiken van kernwapens, waar ook ter wereld en voor welk doel ook.

Sedert ongeveer september 1961 is de bestuursvorm van het comité als volgt.

Een Dagelijks Bestuur (DB) van 6 leden, dat zelfstandig beslissingsrecht heeft, maar verantwoordingsplichtig is aan een Raad van Advies, zowel t.a.v. de acties als voor het financiële beheer.

Een Raad van Advies van ongeveer 12 leden, zoveel mogelijk bestaande uit personen uit de sympathiserende organisaties. Deze heeft tot taak, naast hetgeen uit het omschrevene in de voorgaande alinea volgt, het benoemen van nieuwe leden in het DB, het oplossen van geschillen en het mede bespreken van actie-plannen.

Een Comité van Aanbeveling

In het DB hebben thans zitting:

A.J. BRUGGEMAN (PSP)	voorzitter
E.M. BUTER Sr. (Kerk en Vrede)	secretaris
J.v.d. WAL-SVENSON (Derde Weg)	penningmeesteresse
R. RUTGERS (Socialistische Jeugd van Nederland, (SJ) en SWP)	2e secretaris
H. NEUDECKER (Socialistisch Perspectief)	propagandist

Sedert ongeveer in september 1961 was besloten om de directe organisatorische band met organisaties, welke ook, te beëindigen, hebben de leden van het bestuur daarin geen zitting meer als vertegenwoordiger van een bepaalde organisatie, doch als persoon. Deze beslissing zal het de Stichting AAA gemakkelijk maken wederom ten volle

haar medewerking te verlenen aan het "Comité 1962 voor de Vrede".

De AAA-leiding, die het vredeswerk geheel buiten de politiek wil houden, achtte zich namelijk bezwaard toen bleek, dat ook links-georiënteerde politieke groeperingen tot het Comité konden toetreden, al liet zij haar aanhangers daarbij echter geheel vrij.

Op instigatie van het bestuur zijn inmiddels in een aantal plaatsen actiegroepen of werkcommissies opgericht.

Actie Jeugd voor de Vrede

Deze bestaat uit een aantal jongeren dat, na kennis te hebben genomen van de demonstraties in Engeland, onder de naam "Actie Jeugd voor de Vrede", omstreeks oktober 1961 als groep toetrad tot het "Comité 1961 voor de Vrede".

Onder hen bevindt zich een aantal leden van Politieia en Socialistische Jeugd van Nederland (SJ).

Het schijnt in de bedoeling te liggen dat de Actie Jeugd voor de Vrede een eigen bestuur zal krijgen, waarvan de voorzitter qualitate qua lid zal zijn van het Comité 1962 voor de Vrede.

Verhouding tot de CPN

In het oorspronkelijke "Comité 1961 voor de Vrede" stelde van meet af aan de meerderheid zich op het standpunt dat communisten daaruit geweerd diendente worden.

Weliswaar is door enkele PSP-ers, niet behorende tot het comité, getracht de NVR te bewegen tot deelname aan de (op blz. 2 vermelde) Paasmarsen, doch tengevolge van tegenstand van communistische NVR-leden is het zover niet gekomen, hoewel de toenmalige NVR-voorzitter hiervoor geporteerd was.

Deze voorzitter, van DOBBEN, heeft inmiddels bedankt voor de NVR en is togetreden tot het comité. Gezien de ontwikkeling in de Vredesraad en de vijandige gezindheid van communistische zijde jegens het comité kan geredelijk worden aangenomen dat ook in de toekomst van enige samenwerking geen sprake zal zijn. Meer in het bijzonder geldt zulks ook t.a.v. het communistische "Actie comité voor de Vrede".

Mogelijke verdere ontwikkeling

Nederlands Comité van honderd in voorbereiding?

Volgens een persbericht van november 1961 zou in Amsterdam, zulks in navolging van Engeland, de oprichting worden voorbereid van een comité van honderd, dat met drastische doch vreedzame middelen zou willen trachten het verzet tegen de kernbewapening het karakter van een massale volksbeweging te geven.

Het initiatief hiertoe zou destijds zijn uitgegaan van leden van het "Comité 1961 voor de Vrede", die het voorbeeld zouden willen volgen van de bekende Engelse filosoof Lord Bertrand RUSSELL.

Ook "Peace News", het orgaan van de Engelse sectie van de "War Resisters International", bevatte hieromtrent een korte mededeling.

Het Engelse "Committee of 100"

Dit is ontstaan uit het - inmiddels ontbonden - "Direct Action Committee Against Nuclear Warfare" en de nog steeds zeer actieve "Campaign for Nuclear Disarmament" (CND).

Beider doelstellingen schijnen niet ver uiteen te lopen; t.a.v. hun werkwijze en optreden ligt dit echter geheel anders, zoals hieronder nader zal worden aangegeven.

De doelstellingen der zgn. "unilateralists", kunnen in het kort als volgt worden samengevat.

1. Engeland dient onmiddellijk af te zien van het maken, het beproeven en het bezit van alle atoomwapens.
2. Engeland moet overgaan tot eenzijdige ontwapening, hetgeen tevens met zich meebrengt de opheffing van alle bases, zowel Engelse als Amerikaanse, voor bommenwerpers, raketten en met raketten bewapende onderzeeërs.
3. Engeland dient een buitenlandse politiek te voeren, onafhankelijk zowel van het Russische als het Amerikaanse machtsblok.

De "Campaign for Nuclear Disarmament" (CND) tracht zijn doel te bereiken door middel van publiciteit en propaganda (meetings, aanplakbiljetten en pamfletten).

Het is voorts de bedoeling, op grondwettige wijze invloed uit te oefenen, door zijn opvattingen bij het parlement en het publiek in gang te doen vinden en wel door een overredingstaktiek, waarbij de krachten speciaal worden geconcentreerd op de vakverenigingen.

T.a.v. de Labour Party stelt men zich ten doel daarin een meerderheid te winnen voor de CND-gedachte, teneinde de defensie-politiek van die partij om te kunnen buigen tot een politiek van eenzijdige ontwapening.

Op het in 1960 te Scarborough gehouden Labour-congres sprak een meerderheid zich in laatstgenoemde zin uit, zulks in de geest van de CND-doeleinden. In 1961 ging de partij echter weer overstag.

Op het ogenblik telt de Campaign 700 plaatselijke groepen; het totaal van zijn aanhangers wordt geschat op \pm 200.000.

De beweging organiseert ook de aanvankelijk door het voormalige "Direct Action Committee Against Nuclear Disarmament" geëntameerde Aldermaston-mars. In 1960, het derde jaar waarin deze werd gehouden, namen hieraan nog 100.000 personen deel.

Het "Committee of 100", een uit de CND getreden groep, onder leiding van Lord RUSSELL en de predikant Michael SCOTT, ontstond in 1960. Het was van oordeel dat een meer daadwerkelijk optreden geboden was om de nationale politiek in andere banen te leiden. Teneinde dit te bereiken ontwierpen de Comité-leden plannen tot het voeren van massale burgerlijke ongehoorzaamheidsacties, waaraan telkens minstens 2.000 personen zouden moeten deelnemen.

In tegenstelling tot de CND, die onder leiding van L. John COLLINS, deken van St. Paul's, van opvatting bleef dat men zijn doel moest trachten te bereiken door middel van "legal and democratic persuasion", geraakten de volgelingen van het "Committee of 100" meer en meer en in grotere getale verwickeld in botsingen met de politie en kwamen diensgevolge in aanraking met de rechter.

In dit verband kunnen worden genoemd een zitactie van \pm 5.000 personen voor het Ministerie van Defensie in februari 1961 en een ongeveer even grote actie op Parliament Square in april van het zelfde jaar bij welke gelegenheid 800 personen werden gearresteerd.

Tenslotte werden in september daaropvolgend 1300 personen gearresteerd na een demonstratie op Trafalgar Square.

Bij al deze manifestaties waren duizenden politiemannen betrokken. Vele deelnemers werden terzake veroordeeld tot geldboetes of vrijheidsstraffen. Toch was men in de kringen van het comité nog niet voldaan. Uiteindelijk streeft men ernaar het de autoriteiten, louter door het op

de been brengen van grote massa's mensen, zo lastig te maken dat deze hun onmacht zullen moeten toegeven.

Dat de Britse regering zich bewust is van de gevaren die uit het optreden van het comité zouden kunnen voortvloeien bleek toen dit aankondigde een actie te zullen ondernemen tegen enige zich op Brits territorium bevindende Amerikaanse vliegbases en met name zich daartoe de toegang te willen verschaffen.

Namens het Home Office werd er toen in het Lagerhuis op gewezen dat zij, die daartoe zouden overgaan, zouden kunnen worden vervolgd op grond van de Official Secrets Act, aangezien vliegvelden verboden plaatsen zijn in de zin van deze wet.

Conclusie

De ontwikkeling in Engeland is hier uitvoerig weergegeven, omdat er rekening mee dient te worden gehouden dat na de eventuele oprichting van een Nederlands comité van 100 hier te lande een zelfde situatie zou kunnen ontstaan als in Engeland.

Tot dusverre zijn in Nederland slechts op beperkte schaal, voornamelijk door jongeren, enige zitacties gehouden, bedoeld als protest tegen de atoombewapening, -proeven enz.

In een ingezonden stuk in "Militia Christi" werd naar aanleiding hiervan opgemerkt, dat het ernaar uit zag dat de (geweldloze) demonstratie een van de meest belangrijke wijzen van communicatie zou gaan worden, daarbij verwijzend naar Engeland als een sprekend voorbeeld.

De secretaris van het "Comité 1962 voor de Vrede" gaf blijk de jongerenacties, die hier en daar hadden geleid tot politie-ingrijpen, af te keuren en verklaarde tevens dat het comité deze demonstraties niet dekte.

Dat in het comité geen eensgezindheid bestaat over de wijze waarop dit zijn doel dient na te streven, is wel gebleken. Sporadisch werd een geluid vernomen dat een enkeling er niet op tegen zou zijn om zonnig van de legale weg af te wijken.

Voorshands wijst niets er evenwel op dat het Comité als zodanig die kant zal opgaan.

Het uitblijven van nadere berichten omtrent het oprichten van een "Comité van 100" schijnt er voorts op te wijzen dat, althans in de naaste toekomst, daarmee nog niet ernstig rekening behoeft te worden gehouden.

16 februari 1962

VERTROUWELIJK